

Implementace metody konečných objemů pro nestlačitelné Navier-Stokesovy rovnice v knihovně OpenFOAM

Petr Šidlof

Česko-anglický slovník termínů v CFD

Česky	Anglicky
metoda konečných objemů	Finite Volume Method
nestlačitelné Navier-Stokesovy rovnice	incompressible Navier-Stokes equations
výpočetní síť	computational mesh (grid)
diskretizace	discretization
element sítě	mesh element
těžiště	centroid
stěna (elementu)	face
vazká tekutina	viscous fluid
zachování hybnosti	momentum conservation
zachování hmoty	mass conservation
obecná transportní rovnice	general transport equation

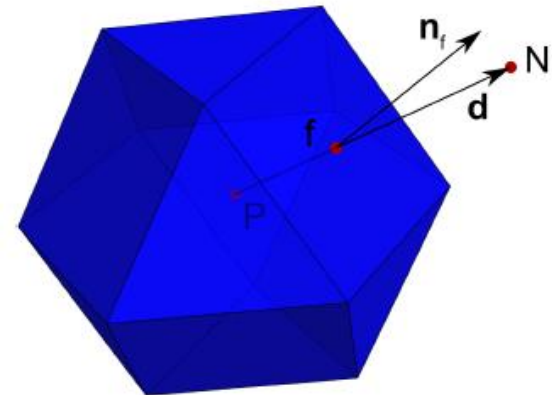
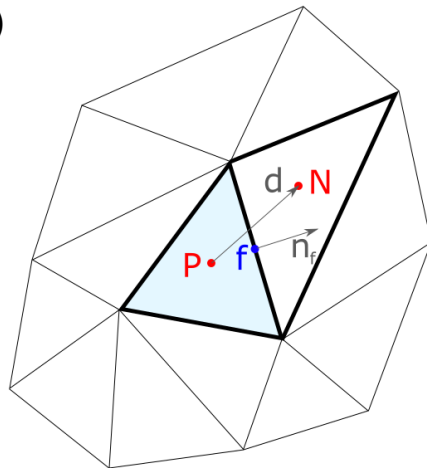
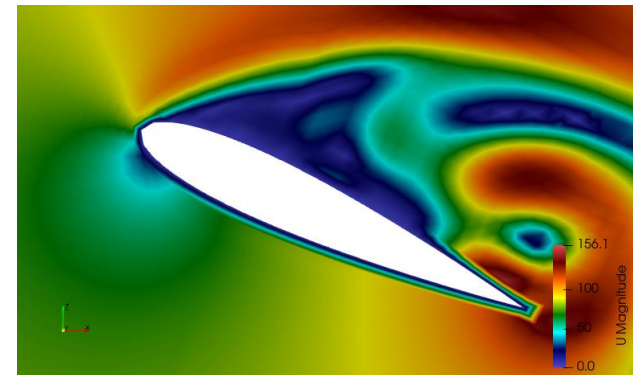
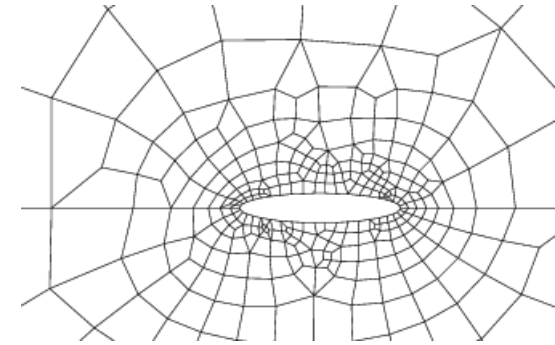
Česky	Anglicky
přibližné řešení	approximate solution
schéma druhého řádu	second-order scheme
časová derivace	time derivative
konvektivní člen	convective term
difuzivní člen	diffusive term
zdrojový člen	source term
kontrolní objem	control volume
interpolace	interpolation
tok	flux
(ne)omezené schéma	(un)bounded scheme
ortogonální	orthogonal
časový krok	time step
soustava lineárních rovnic	linear system
řádká matice	sparse matrix

Česko-anglický slovník termínů v CFD

Česky	Anglicky
složka vektoru	vector component
rovnice kontinuity	continuity equation
prostorový	spatial
časový	temporal
konvergence	convergence
iterační smyčka	iteration loop
rychlost	velocity
tlak	pressure

Implementace MKO v OpenFOAM – hlavní předpoklady

- nestrukturované polyhedrální sítě
- cell-centered uspořádání – diskretizované řešení se skládá pouze z hodnot veličin v těžištích elementů (P, N)
- do výpočtu ale vstupují i hodnoty veličin a gradientů v těžišti stěn elementů (f)

Matematický model

Nestlačitelné Navier-Stokesovy rovnice

$$\frac{\partial(\rho \mathbf{v})}{\partial t} + \nabla \cdot (\rho \mathbf{v} \otimes \mathbf{v}) - \nabla \cdot (\rho \nu \nabla \mathbf{v}) = -\nabla p$$
$$\nabla \cdot \mathbf{v} = 0$$

OpenFOAM

Pozor: u nestlačitelných solverů p .. kinematický tlak (p/ρ)

- proudění vazké, nestlačitelné tekutiny:
 $\rho = const.$ (platí pro $M = \frac{v}{c} < 0.3$)
- první rovnice – zákon zachování hybnosti
druhá rovnice – zákon zachování hmoty
- $\mathbf{v}$ .. vektor rychlosti
 p .. tlak

Obecná transportní rovnice pro skalární veličinu Φ

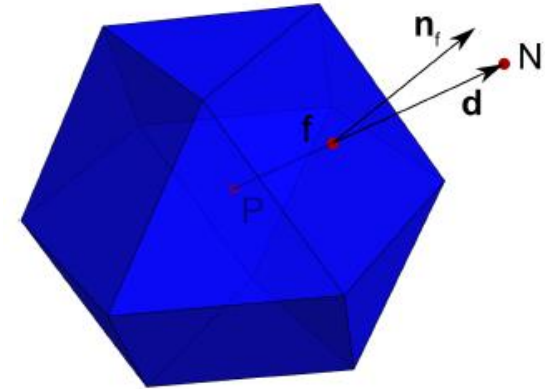
$$\underbrace{\frac{\partial(\rho \Phi)}{\partial t}}_{\text{časová derivace}} + \underbrace{\nabla \cdot (\rho \mathbf{v} \Phi)}_{\text{konvektivní člen}} - \underbrace{\nabla \cdot (\rho \Gamma_{\Phi} \nabla \Phi)}_{\text{difusivní člen}} = \underbrace{S_{\Phi}(\Phi)}_{\text{zdrojový člen}}$$

- transport skalární veličiny – například koncentrace rozpuštěné látky, teplota
- rovnice formálně shodná se zákonem zachování hybnosti v N-S rovnicích
- skalární, **lineární**

MKO pro obecnou transportní rovnici na nestruturovaných sítích

Obecná transportní rovnice pro skalární veličinu Φ

$$\underbrace{\frac{\partial(\rho \Phi)}{\partial t}}_{\text{časová derivace}} + \underbrace{\nabla \cdot (\rho \mathbf{v} \Phi)}_{\text{konvektivní člen}} - \underbrace{\nabla \cdot (\rho \Gamma_{\Phi} \nabla \Phi)}_{\text{difusivní člen}} = \underbrace{S_{\Phi}(\Phi)}_{\text{zdrojový člen}}$$

Přibližné řešení Φ hledáme jako funkci po částech lineární v prostoru (schéma druhého řádu) – v daném elementu má následující tvar:

$$\Phi(\mathbf{x}) = \Phi_P + (\mathbf{x} - \mathbf{x}_P) \cdot (\nabla \Phi)_P \quad \text{kde} \quad \Phi_P = \Phi(\mathbf{x}_P),$$

$$(\nabla \Phi)_P = (\nabla \Phi)(\mathbf{x}_P)$$

Metoda konečných objemů

1) Integrace transportní rovnice přes kontrolní objem V_P

$$\frac{\partial}{\partial t} \int_{V_P} \rho \Phi \, dV + \int_{V_P} \nabla \cdot (\rho \mathbf{v} \Phi) \, dV - \int_{V_P} \nabla \cdot (\rho \Gamma_{\Phi} \nabla \Phi) \, dV = \int_{V_P} S_{\Phi}(\Phi) \, dV$$

2) Dosazení po částech lineární aproximace $\Phi(\mathbf{x}) = \Phi_P + (\mathbf{x} - \mathbf{x}_P) \cdot (\nabla \Phi)_P$

3) Přesný výpočet nebo přibližný odhad (interpolace) jednotlivých integrálů (s využitím Gaussovy věty)

4) Integrace v čase (časová diskretizace)

Diskretizace objemového integrálu

Obecná transportní rovnice pro skalární veličinu Φ

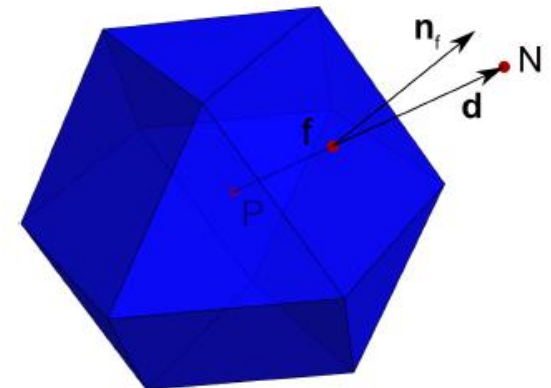
$$\frac{\partial}{\partial t} \int_{V_P} \rho \Phi \, dV + \int_{V_P} \nabla \cdot (\rho \mathbf{v} \Phi) \, dV - \int_{V_P} \nabla \cdot (\rho \Gamma_\Phi \nabla \Phi) \, dV = \int_{V_P} S_\Phi(\Phi) \, dV$$

$$\int_{V_P} \rho \Phi(\mathbf{x}) \, dV = \rho \int_{V_P} \Phi_P + (\mathbf{x} - \mathbf{x}_P) \cdot (\nabla \Phi)_P \, dV = \rho \Phi_P V_P + \rho (\nabla \Phi)_P \cdot \underbrace{\int_{V_P} (\mathbf{x} - \mathbf{x}_P) \, dV}_{=0} = \rho \Phi_P V_P$$

protože $\mathbf{x}_P$ je souřadnice těžiště

Poznámka

integrál lze vyčíslit přesně bez nutnosti interpolace

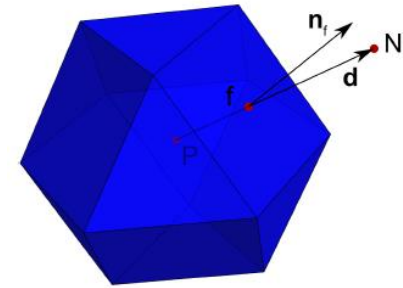
Diskretizace konvektivního členu

Obecná transportní rovnice pro skalární veličinu Φ

$$\frac{\partial}{\partial t} \int_{V_P} \rho \Phi \, dV + \int_{V_P} \nabla \cdot \underbrace{(\rho \mathbf{v} \Phi)}_{\mathbf{g}} \, dV - \int_{V_P} \nabla \cdot (\rho \Gamma_\Phi \nabla \Phi) \, dV = \int_{V_P} S_\Phi(\Phi) \, dV$$

$$\int_{V_P} \nabla \cdot \mathbf{g} \, dV = \oint_{\partial V_P} \mathbf{g} \cdot \mathbf{n} \, dS = \sum_f \left(\int_f \mathbf{g} \cdot \mathbf{n}_f \, dS \right)$$

$$\int_f \mathbf{g} \cdot \mathbf{n}_f \, dS = \mathbf{g}_f \cdot \mathbf{n}_f \int_f dS + \underbrace{\left(\int_f (\mathbf{x} - \mathbf{x}_f) \otimes \mathbf{n}_f \, dS \right)}_{=0 \text{ protože } \int_f (\mathbf{x} - \mathbf{x}_f) \, dS = 0 \text{ (} \mathbf{x}_f \text{ je těžiště stěny)}} : (\nabla \mathbf{g})_f = \mathbf{g}_f \cdot \mathbf{n}_f S_f$$

$$\rightarrow \int_{V_P} \nabla \cdot (\rho \mathbf{v} \Phi) \, dV = \sum_f (\rho \mathbf{v} \Phi)_f \cdot \mathbf{n}_f S_f = \sum_f \Phi_f (\rho \mathbf{v})_f \cdot \mathbf{n}_f S_f$$

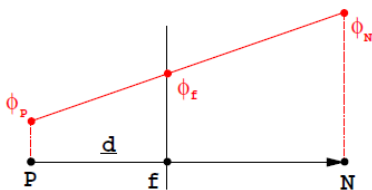
OpenFOAM

nestlač.: $\text{phi} \dots \mathbf{v}_f \cdot \mathbf{n}_f S_f$ [m³/s]
 stlač.: $\text{phi} \dots (\rho \mathbf{v})_f \cdot \mathbf{n}_f S_f$ [kg/s]

Nutnost znát hodnotu Φ_f v těžišti stěny a tok $(\rho \mathbf{v})_f \cdot \mathbf{n}_f S_f$ (interpolace)

Centrální diference (CDS)

$$\Phi_f = f_x \Phi_P + (1 - f_x) \Phi_N$$

$$f_x = \overline{fN} / \overline{PN}$$

- schéma 2. řádu
- neomezené, nestabilní pro proudění s dominantní konvekcí (**nefyzikální oscilace**)

OpenFOAM: Gauss linear

Upwinding

$$\Phi_f = \begin{cases} \Phi_P & \text{for } (\rho \mathbf{v})_f \cdot \mathbf{n}_f S_f \geq 0 \\ \Phi_N & \text{for } (\rho \mathbf{v})_f \cdot \mathbf{n}_f S_f < 0 \end{cases}$$

- schéma 1. řádu, omezené
- **numerická difuze**

OpenFOAM: Gauss upwind

Jiné přístupy

- quadratic upwind (QUICK)
- TVD schémata (total variation diminishing schemes)
- NVD schémata (normalized variable diagram)
- **malá difuze, bez oscilací**

OpenFOAM: Gauss limitedLinear
 Gauss vanLeer
 Gauss MUSCL

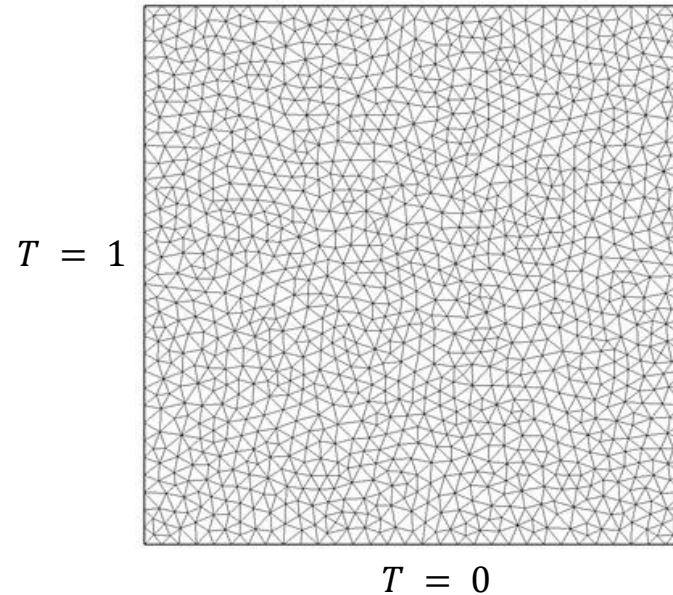
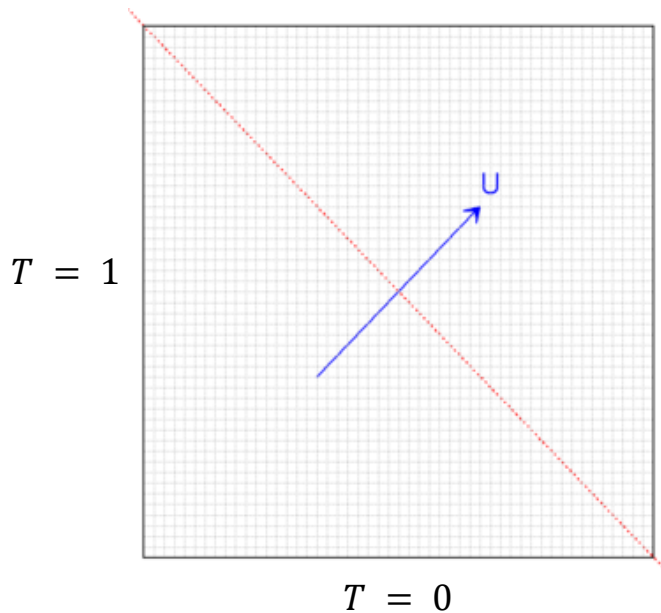

Ukázka: numerická difuze pro různá diskretizační schémata konvektivního členu

- pasivní transport skalární veličiny T (koncentrace barviva) v uniformním proudovém poli $\mathbf{v}$ bez přítomnosti fyzikální (molekulární) difuze
- čtvercová / trojúhelníková síť
- diskretizační schémata: upwind, CDS, TVD (vanLeer)
- koncentrační profil podél červené čáry

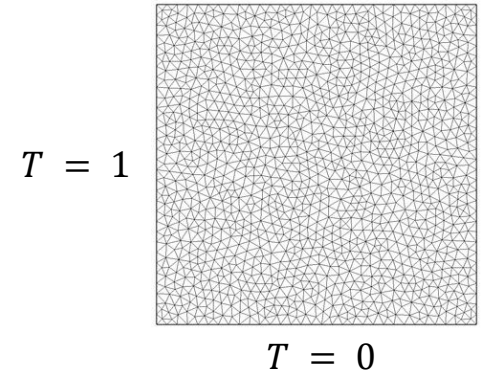
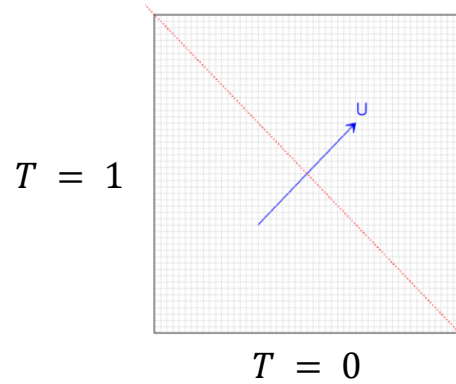
$$\frac{\partial(T)}{\partial t} + \nabla \cdot (\mathbf{v} T) - \nabla \cdot (D_T \nabla(T)) = 0$$

$$\text{stacionární, } D_T = 0 \dots \nabla \cdot (\mathbf{v} T) = 0$$

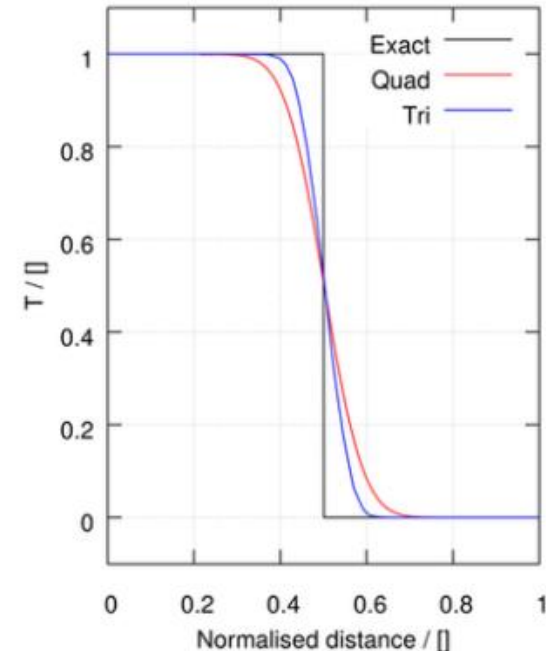
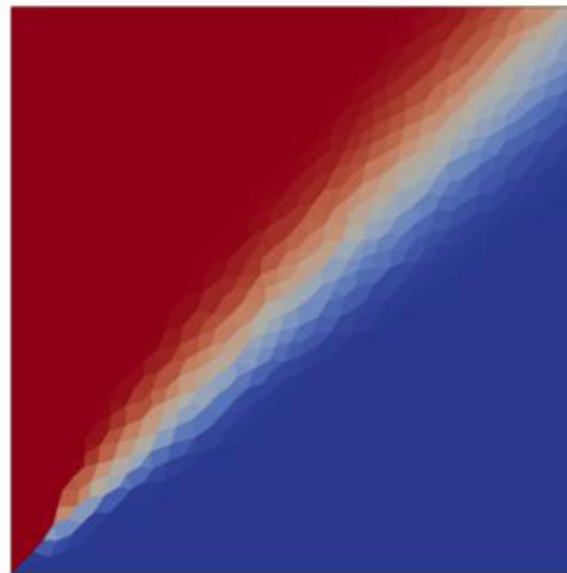
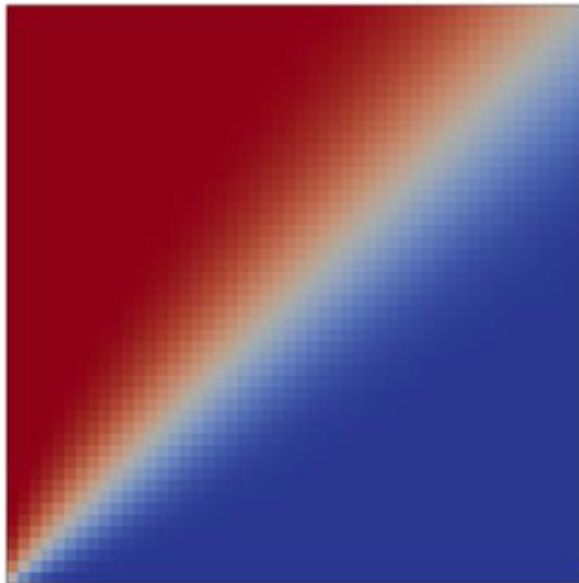

Ukázka: numerická difuze pro různá diskretizační schémata konvektivního členu

$$\nabla \cdot (\mathbf{v} T) = 0$$

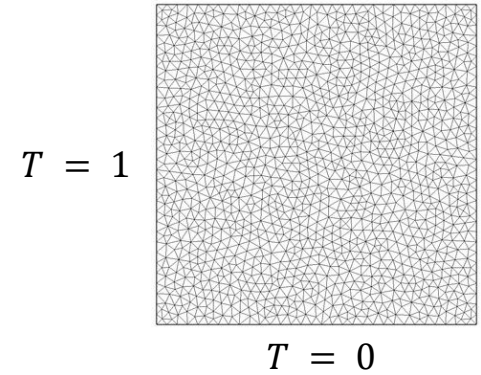
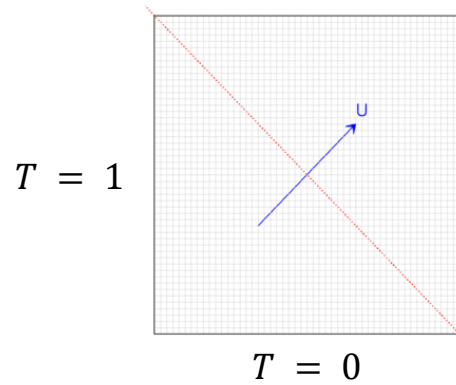

Upwinding

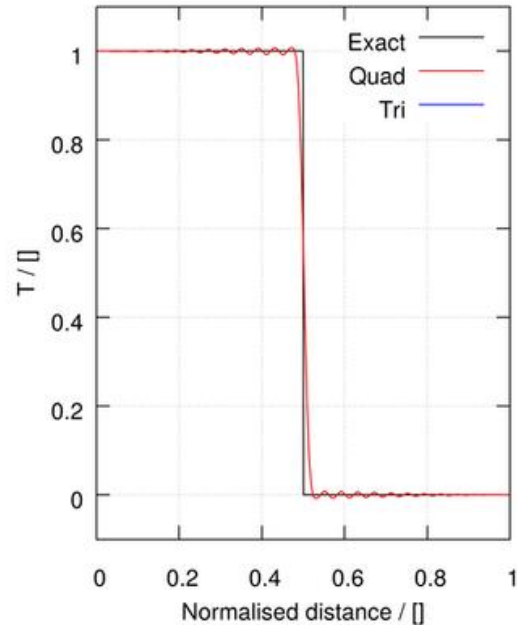
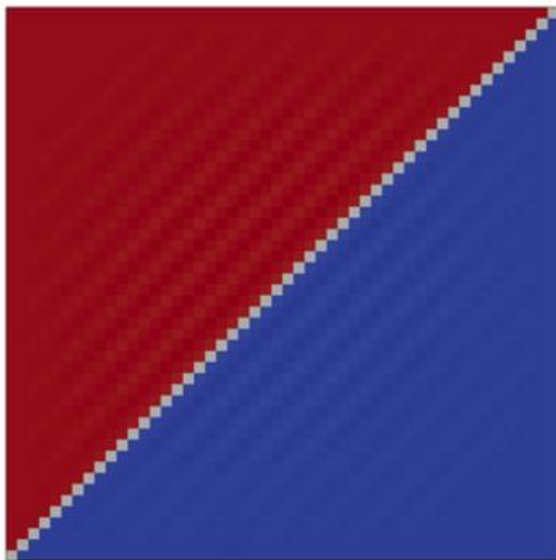

Ukázka: numerická difuze pro různá diskretizační schémata konvektivního členu

$$\nabla \cdot (\mathbf{v} T) = 0$$

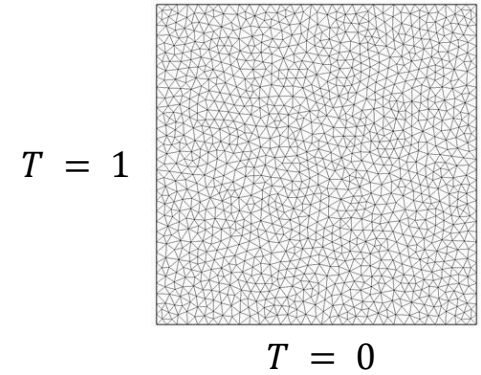
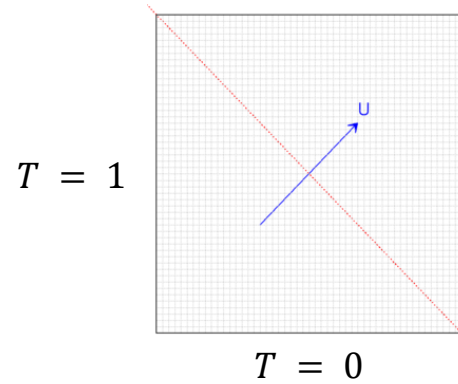

CDS

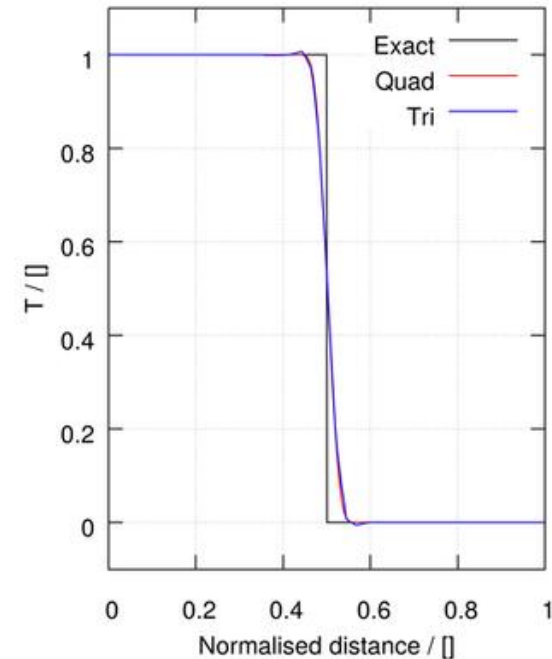
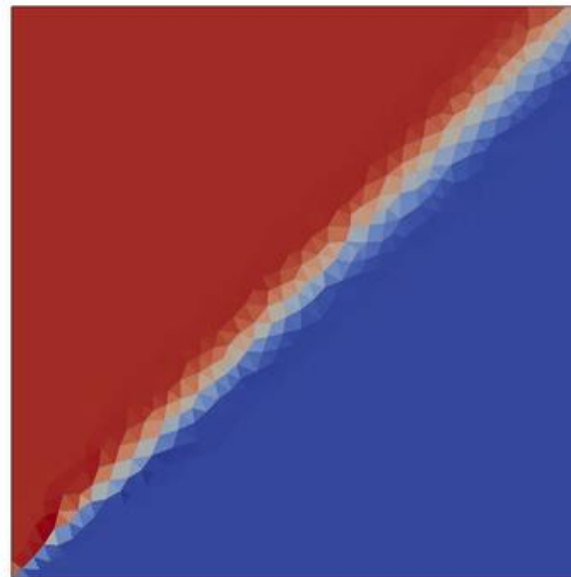

Ukázka: numerická difuze pro různá diskretizační schémata konvektivního členu

$$\nabla \cdot (\mathbf{v} T) = 0$$

TVD (van Leer)

Diskretizace difuzního a zdrojového členu

Obecná transportní rovnice pro skalární veličinu Φ

$$\frac{\partial}{\partial t} \int_{V_P} \rho \Phi \, dV + \int_{V_P} \nabla \cdot (\rho \mathbf{v} \Phi) \, dV - \int_{V_P} \nabla \cdot (\rho \Gamma_\Phi \nabla \Phi) \, dV = \int_{V_P} S_\Phi(\Phi) \, dV$$

Difuzní člen

$$\int_{V_P} \nabla \cdot (\rho \Gamma_\Phi \nabla \Phi) \, dV = \oint_{\partial V_P} \rho \Gamma_\Phi \nabla \Phi \cdot \mathbf{n} \, dS = \sum_f (\rho \Gamma_\Phi \nabla \Phi)_f \cdot \mathbf{n}_f S_f = \sum_f (\rho \Gamma_\Phi)_f (\nabla \Phi)_f \cdot \mathbf{n}_f S_f$$

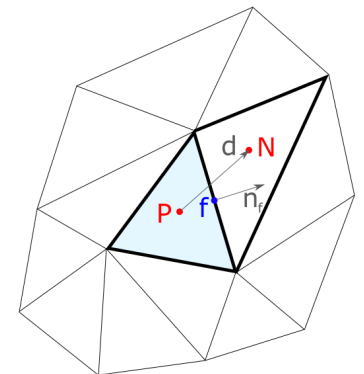
ortogonální síť (vektory $\mathbf{d}$ a $\mathbf{n}_f$ rovnoběžné): $(\nabla \Phi)_f \cdot \mathbf{n}_f S_f = S_f \frac{\phi_N - \phi_P}{|\mathbf{d}|}$

Neortogonální síť $\rightarrow$ implementace explicitních „neortogonálních korektorů“ [Jasak – PhD]

Zdrojový člen

linearizace: $S_\Phi(\phi) = S_1 + S_2 \phi$

$$\rightarrow \int_{V_P} S_\Phi(\phi) \, dV = S_1 V_P + S_2 V_P \phi_p$$

Časová diskretizace

Prostorově diskretizovaná forma obecné transportní rovnice - integrace v čase:

$$\int_t^{t+\Delta t} \left[\frac{\partial}{\partial t} (\rho \Phi_P V_P) + \sum_f \Phi_f (\rho \mathbf{v})_f \cdot \mathbf{n}_f S_f - \sum_f (\rho \Gamma_\phi)_f (\nabla \phi)_f \cdot \mathbf{n}_f S_f \right] dt = \int_t^{t+\Delta t} (S_1 V_P + S_2 V_P \Phi_P) dt$$

Předp. $V_P = const.$, $\rho = const.$: $\int_t^{t+\Delta t} \frac{\partial}{\partial t} (\rho \Phi_P V_P) dt = (\Phi_P^n - \Phi_P^0) \rho_P V_P$, kde

$\Phi^0 = \Phi(t)$ ..... aktuální časová hladina

$\Phi^n = \Phi(t + \Delta t)$ .. nová časová hladina

Úloha

- znám hodnotu veličiny g^0 na dané časové hladině
- potřebuji znát hodnotu veličiny g^n na nové časové hladině

Možnosti řešení

- explicitní časová schémata
- implicitní časová schémata

Explicitní časová schémata

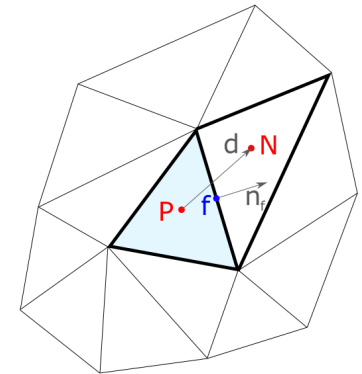
$$(\Phi_P^n - \Phi_P^0) \rho_P V_P + \int_t^{t+\Delta t} \left[\sum_f \Phi_f (\rho \mathbf{v})_f \cdot \mathbf{n}_f S_f \right] dt - \int_t^{t+\Delta t} \left[\sum_f (\rho \Gamma_\phi)_f (\nabla \phi)_f \cdot \mathbf{n}_f S_f \right] dt = \int_t^{t+\Delta t} (S_1 V_P + S_2 V_P \Phi_P) dt$$

1. Dopředné Eulerovo schéma: $\int_t^{t+\Delta t} g(\tau) d\tau \approx g^0 \Delta t$

$$(\nabla \Phi)_f \cdot \mathbf{n}_f S_f = \frac{S_f (\Phi_N^0 - \Phi_P^0)}{|d|} \quad (\text{pro ortogonální síť})$$

$$\Phi_f = f_x \Phi_P^0 + (1 - f_x) \Phi_N^0 \quad (\text{pro CDS})$$

- první řád
- stabilní pouze za splnění CFL podmínky – Courantovo číslo $Co = v \frac{\Delta t}{\Delta x} < 1$

- všechny hodnoty Φ_f , $(\nabla \Phi)_f$ aproximovány z hodnot Φ_P^0 , Φ_N^0 v aktuálním (známém) časovém kroku
- nová hodnota Φ_P^n lze přímo vypočítat z explicitního vztahu – není nutné řešit žádnou soustavu rovnic

Implicitní schémata

$$(\Phi_P^n - \Phi_P^0) \rho_P V_P + \int_t^{t+\Delta t} \left[\sum_f \Phi_f (\rho \mathbf{v})_f \cdot \mathbf{n}_f S_f \right] dt - \int_t^{t+\Delta t} \left[\sum_f (\rho \Gamma_\phi)_f (\nabla \phi)_f \cdot \mathbf{n}_f S_f \right] dt = \int_t^{t+\Delta t} (S_1 V_P + S_2 V_P \Phi_P) dt$$

1. Zpětný Euler: $\int_t^{t+\Delta t} g(\tau) d\tau \approx g^n \Delta t$

$$(\nabla \Phi)_f \cdot \mathbf{n}_f S_f = \frac{S_f (\Phi_N^n - \Phi_P^n)}{|d|}$$

$$\Phi_f = f_x \Phi_P^n + (1 - f_x) \Phi_N^n$$

- první řád, omezené

OpenFOAM – fvSchemes/ddtSchemes: Euler

3. BDF2: $\int_t^{t+\Delta t} g(\tau) d\tau \approx \left(\frac{3}{2} g^n - 2g^0 + \frac{1}{2} g^{00} \right) \Delta t$

- dvoukrokové schéma – nutné ukládat výsledky v další časové úrovni (00)
- druhý řád, nezaručuje omezené řešení

OpenFOAM – fvSchemes/ddtSchemes: backward

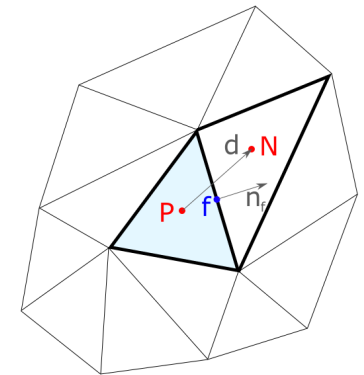
2. Crank – Nicholson: $\int_t^{t+\Delta t} g(\tau) d\tau \approx \frac{1}{2} (g^0 + g^n) \Delta t$

$$(\nabla \Phi)_f \cdot \mathbf{n}_f S_f = \frac{S_f}{|d|} \frac{1}{2} [(\Phi_N^0 - \Phi_P^0) + (\Phi_N^n - \Phi_P^n)]$$

$$\Phi_f = f_x \frac{1}{2} (\Phi_P^0 + \Phi_P^n) + (1 - f_x) \frac{1}{2} (\Phi_N^0 + \Phi_N^n)$$

- druhý řád, nezaručuje omezené řešení

OpenFOAM – fvSchemes/ddtSchemes: CrankNicolson

- hodnoty v těžišti stěny Φ_f , $(\nabla \Phi)_f$ aproximovány z hodnot Φ_P^0 , Φ_N^0 i Φ_P^n , Φ_N^n
- nutné řešit soustavu lineárních rovnic, nepodmíněně stabilní (pro jakoukoliv velikost časového kroku)


```
C:\Users\sidofo\AppData\Local\Temp\scp55265\afs\ics.muni.cz\...
File Edit Search View Encoding Language Settings Tools Macro Run
Plugins Window ?
fvSchemes
18 ddtSchemes
19 {
20     default Euler;
21 }
22
23 gradSchemes
24 {
25     default Gauss linear;
26 }
27
28 divSchemes
29 {
30     default none;
31     div(phi,U) Gauss limitedLinearV 1;
32     div(phi,k) Gauss limitedLinear 1;
33     div(phi,epsilon) Gauss limitedLinear 1;
34     div(phi,omega) Gauss limitedLinear 1;
35     div(phi,R) Gauss limitedLinear 1;
36     div(R) Gauss linear;
37     div(phi,nuTilda) Gauss limitedLinear 1;
38     div((nuEff*dev2(T(grad(U)))) Gauss linear;
39 }
40
41 laplacianSchemes
42 {
43     default Gauss linear corrected;
44 }
45
46 interpolationSchemes
47 {
48     default linear;
49 }
50
51 snGradSchemes
52 {
53     default corrected;
54 }
55
```

Příklad - OpenFOAM 8.0 tutorials: incompressible/pisoFoam/ras/cavity

implicitní zpětné Eulerovo schéma pro časovou diskretizaci

Gauss = standardní MKO diskretizace, lineární interpolace z těžišť elementů do středů stěn pro ∇p (tj. centrální diference)

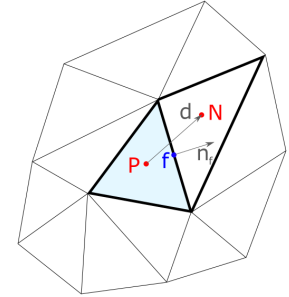
diskretizace konvektivního členu $\nabla \cdot (\Phi \mathbf{v}) = \nabla \cdot (\rho \mathbf{v} \otimes \mathbf{v})$ - TVD omezené schéma ve vektorové variantě

diskretizace difuzivního členu $\nabla \cdot (\nu \nabla \mathbf{v})$ - lineární interpolace, neortogonální korektor

Diskretizovaná transportní rovnice pro element P

Prostorová diskretizace: CDS, ortogonální síť

Časová diskretizace: C-N schéma

$$\frac{\Phi_P^n - \Phi_P^0}{\Delta t} \rho_P V_P + \frac{1}{2} \sum_f (f_x \Phi_P^n + (1 - f_x) \Phi_N^n) (\rho \mathbf{v})_f^n \cdot \mathbf{n}_f S_f + \frac{1}{2} \sum_f (f_x \Phi_P^0 + (1 - f_x) \Phi_N^0) (\rho \mathbf{v})_f^0 \cdot \mathbf{n}_f S_f - \frac{1}{2} \sum_f (\rho \Gamma_\Phi)_f^n \frac{S_f (\Phi_N^n - \Phi_P^n)}{|\mathbf{d}|} - \frac{1}{2} \sum_f (\rho \Gamma_\Phi)_f^0 \frac{S_f (\Phi_N^0 - \Phi_P^0)}{|\mathbf{d}|} = S_1 V_P + \frac{1}{2} S_2 V_P \Phi_P^n + \frac{1}{2} S_2 V_P \Phi_P^0$$

Jedná se o algebraickou rovnici pro Φ_P^n : $a_P \Phi_P^n + \sum_N a_N \Phi_N^n = R_P$

Sestavením diskretizovaných transportních rovnic pro všechny kontrolní objemy dostáváme soustavu lineárních rovnic $\mathbf{A} \Phi = \mathbf{R}$

- matice $\mathbf{A}$: řídká (záleží na číslování elementů)
- koeficienty a_P : obsahují příspěvky z časové derivace, konvektivního a difuzivního členu, lineární část zdrojového členu
- koeficienty a_N : odpovídající příspěvky ode všech sousedících elementů
- vektor neznámých Φ : stejný počet složek, jako je počet elementů sítě
- pravá strana $\mathbf{R}$: všechny členy, které lze vypočítat z minulého časového kroku (konstantní část zdrojového členu, část časové derivace, části konvektivního a difuzivního členu příslušející minulé časové úrovni)

MKO diskretizace Navier-Stokesových rovnic

Obecná transportní rovnice pro skalární veličinu Φ

$$\underbrace{\frac{\partial(\rho\Phi)}{\partial t}}_{\text{časová derivace}} + \underbrace{\nabla \cdot (\rho\mathbf{v}\Phi)}_{\text{konvektivní člen}} - \underbrace{\nabla \cdot (\rho\Gamma_{\Phi}\nabla\Phi)}_{\text{difusivní člen}} = \underbrace{S_{\Phi}(\Phi)}_{\text{zdrojový člen}}$$

Navier-Stokesovy rovnice pro nestlačitelnou tekutinu

$$\frac{\partial(\rho\mathbf{v})}{\partial t} + \nabla \cdot (\rho\mathbf{v} \otimes \mathbf{v}) - \nabla \cdot (\rho\nu \nabla\mathbf{v}) = -\nabla p$$

$$\nabla \cdot \mathbf{v} = 0$$

Zákon zachování hybnosti – speciální případ obecné transportní rovnice

- vektorový tvar
- transportovaná veličina Φ je rychlost sama – **nelinearita Navier-Stokesových rovnic**
- kinematická viskozita ν hraje roli difuzního koeficientu pro hybnost
- ∇p - hlavní zdroj hybnosti v drtivé většině případů proudění z inženýrské praxe
- **vazba mezi tlakem a rychlostí**

Zákon zachování hmotnosti

- v případě proudění nestlačitelné tekutiny není k dispozici žádná transportní rovnice pro tlak
- tlak figuruje jako „omezení“ v ZZH: správné tlakové pole .. řešení ZZH splňuje kontinuitu (rychlost má nulovou divergenci)

Nelinearita v konvektivním členu

$$\int_{V_P} \nabla \cdot (\rho \mathbf{v} \Phi) dV = \sum_f (\rho \mathbf{v} \Phi)_f \cdot \mathbf{n}_f S_f = \sum_f \Phi_f (\rho \mathbf{v})_f \cdot \mathbf{n}_f S_f$$

Přímá prostorová diskretizace konvektivního členu:

$$\int_{V_P} \nabla \cdot (\rho \mathbf{v} \otimes \mathbf{v}) dV = \sum_f \mathbf{v}_f \otimes (\rho \mathbf{v})_f \cdot \mathbf{n}_f S_f$$

- vede na systém nelineárních algebraických rovnic

Řešení:

- nelineární řešič (nepraktické)
- linearizace (preferováno): tok $(\rho \mathbf{v}^*)_f \cdot \mathbf{n}_f S_f$ vypočítán z předchozího časového kroku

Stacionární problémy

- jakmile je dosaženo konvergence, linearizace neovlivňuje řešení

Nestacionární problémy

- vnitřní iterační smyčka přes nelineární člen
- zanedbání linearizační chyby – lze pro krátké časové kroky

Vazba mezi tlakem a rychlostí v Navier-Stokesových rovnicích pro nestlačitelnou tekutinu

$$\frac{\partial(\rho\mathbf{v})}{\partial t} + \nabla \cdot (\rho\mathbf{v} \otimes \mathbf{v}) - \nabla \cdot (\rho\nu \nabla \mathbf{v}) = -\nabla p$$
$$\nabla \cdot \mathbf{v} = 0$$

Monolitické, silně sdružené řešiče

- diskretizace všech tří rovnic pro složky hybnosti a tlak do jedné matice
- matice má pro numerické řešení nevhodnou strukturu, řešení náročné na paměť a výkon
- Fluent

Segregované řešiče

- vazba mezi tlakem a rychlostí řešena iteračním postupem
- prediktorové a korektorové kroky pro tlak a složky hybnosti (s relaxací)
- OpenFOAM, Fluent
- algoritmus **SIMPLE** (Semi-Implicit Method for Pressure Linked Equations, Patankar & Spalding 1972) – ustálené proudění
- algoritmus **PISO** (Pressure Implicit with Splitting of Operators, Issa 1986) – nestacionární proudění

```
Lister - [d:\projekty\Turbo flutter\2021-11-15_Duke\log]
File Edit Options Encoding Help 0%

Time = 0.0205895
DILUPBiCG: Solving for Ux, Initial residual = 0.002278, Final residual = 4.47125e-05, No Iterations 1
DILUPBiCG: Solving for Uy, Initial residual = 0.00535883, Final residual = 0.000119289, No Iterations 1
DILUPBiCG: Solving for Uz, Initial residual = 0.00865968, Final residual = 0.000155118, No Iterations 1
GAMG: Solving for p, Initial residual = 0.0165974, Final residual = 0.00015191, No Iterations 3
GAMG: Solving for p, Initial residual = 0.000954969, Final residual = 8.26569e-06, No Iterations 5
time step continuity errors : sum local = 2.02041e-08, global = -1.47211e-10, cumulative = -1.79708e-06
GAMG: Solving for p, Initial residual = 0.00184916, Final residual = 1.46585e-05, No Iterations 3
GAMG: Solving for p, Initial residual = 0.000148872, Final residual = 1.11369e-06, No Iterations 5
time step continuity errors : sum local = 2.72123e-09, global = -2.27342e-11, cumulative = -1.7971e-06
DILUPBiCG: Solving for Ux, Initial residual = 0.000102468, Final residual = 1.67317e-06, No Iterations 2
DILUPBiCG: Solving for Uy, Initial residual = 0.000186185, Final residual = 5.7783e-06, No Iterations 1
DILUPBiCG: Solving for Uz, Initial residual = 0.000243805, Final residual = 6.14268e-06, No Iterations 1
GAMG: Solving for p, Initial residual = 0.00906228, Final residual = 6.13657e-05, No Iterations 4
GAMG: Solving for p, Initial residual = 0.000850264, Final residual = 4.66476e-06, No Iterations 5
time step continuity errors : sum local = 1.15075e-08, global = 4.276e-11, cumulative = -1.79706e-06
GAMG: Solving for p, Initial residual = 0.00110849, Final residual = 5.19305e-06, No Iterations 4
GAMG: Solving for p, Initial residual = 0.000113898, Final residual = 9.17278e-07, No Iterations 4
time step continuity errors : sum local = 2.26343e-09, global = 5.02518e-11, cumulative = -1.79701e-06
ExecutionTime = 288826 s ClockTime = 289208 s
Courant Number mean: 0.0812036 max: 0.960402
deltaT = 1.31422e-06

Time = 0.0205908
DILUPBiCG: Solving for Ux, Initial residual = 0.00227892, Final residual = 4.46727e-05, No Iterations 1
DILUPBiCG: Solving for Uy, Initial residual = 0.00536021, Final residual = 0.000119299, No Iterations 1
DILUPBiCG: Solving for Uz, Initial residual = 0.0086588, Final residual = 0.000155089, No Iterations 1
GAMG: Solving for p, Initial residual = 0.0165826, Final residual = 0.00015165, No Iterations 3
GAMG: Solving for p, Initial residual = 0.000954959, Final residual = 8.21223e-06, No Iterations 5
time step continuity errors : sum local = 2.0073e-08, global = -1.39683e-10, cumulative = -1.79715e-06
GAMG: Solving for p, Initial residual = 0.00185233, Final residual = 1.51351e-05, No Iterations 3
```

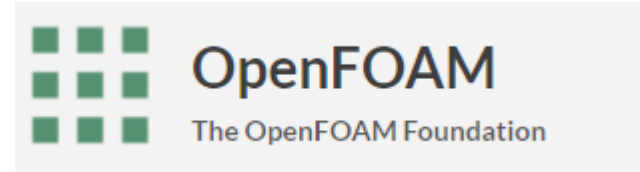
Příklad - OpenFOAM 8.0 tutorials: incompressible/pisoFoam/ras/cavity

```
*C:\Users\sidofo\AppData\Local\Temp\scp03113\afs\ics.muni.cz\software\ope
File Edit Search View Encoding Language Settings Tools Macro F
controlDict x
1 /*----- C++ -----*/
2
3 // \ / Field | OpenFOAM: The Ope
4 // \ / Operation | Website: https://
5 // \ / And | Version: 8
6 // \ / Manipulation |
7 /*-----*/
8 FoamFile
9 {
10     version      2.0;
11     format       ascii;
12     class        dictionary;
13     location     "system";
14     object       controlDict;
15 }
16 // *****
17
18 application     pisoFoam;
19 startFrom       startTime;
20 startTime       0;
21 stopAt         endTime;
22 endTime        10;
23 deltaT         0.005;
24 writeControl    timeStep;
25 writeInterval  100;
26 purgeWrite     0;
27 writeFormat    ascii;
28 writePrecision  6;
29 writeCompression off;
30 timeFormat     general;
31 timePrecision  6;
32 runtimeModifiable true;
33
34
35 // *****
36
length: 1 032 lines: 36 Ln: 32 Col: 1 Pos: 927
```

algoritmus PISO – nestacionární proudění

časový krok Δt

OpenFOAM

Filozofie a implementace OpenFOAM

- volně dostupný CFD software distribuovaný pod GNU GPL licencí (zdrojové kódy!)
- používaný jak v akademické, tak v komerční sféře
- všechny knihovny naprogramovány v objektovém jazyce C++, cca 1mil řádků kódu
- hlavní distribuce pro Linux (Ubuntu), přes různé technologie lze spustit i na Windows a MacOS
- většina solverů paralelizována – výpočty lze spustit na superpočítačích a clusterech

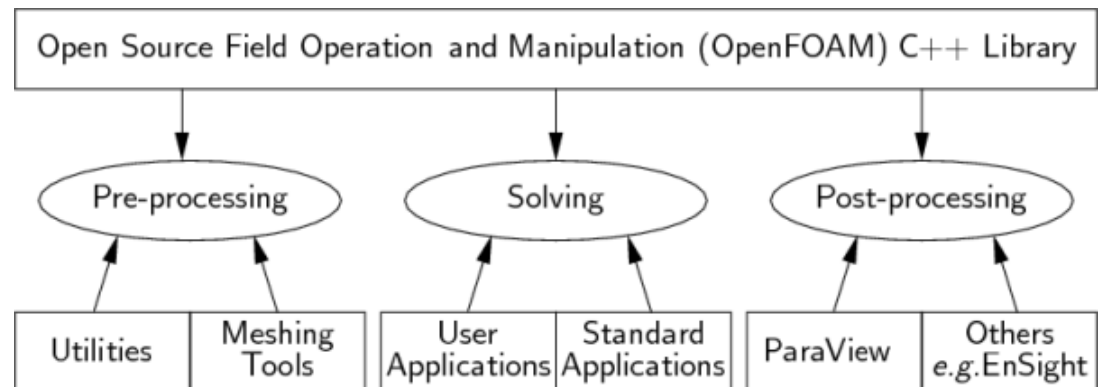
Práce s OpenFOAM

- ve volné verzi žádné GUI – místo klikání se vše nastavuje v textových souborech
- roztržitěná a neúplná dokumentace
- neobsahuje nástroje pro modelování geometrie
- dva generátory sítí (blockMesh, snappyHexMesh) – oba pouze přes textové soubory
- možnost importu sítí
- vizualizace výsledků: volně dostupný software ParaView

Architektura OpenFOAM

- **Solvery** – řešení konkrétního problému z oblasti mechaniky tekutin. Příklady:
  - `icoFOAM`: segregovaný řešič pro stacionární laminární proudění nestlačitelné tekutiny
  - `interFOAM`: řešič na bázi metody Volume of Fluid pro vícefázové proudění dvou nestlačitelných tekutin
  - cca 250 dalších
- **Utility** – nástroje pro manipulaci s daty (preprocessing, generování, konverze a manipulace se sítěmi, postprocessing). Příklady:
  - `blockMesh` – generátor blokově strukturovaných sítí
  - `fluentMeshToFoam` – import sítě z Fluentu
  - `sample` – vzorkování 2D řezů z 3D dat

Možnost využít zdrojové kódy a vytvářet vlastní modifikované řešiče a nástroje!

Programování v OpenFOAM

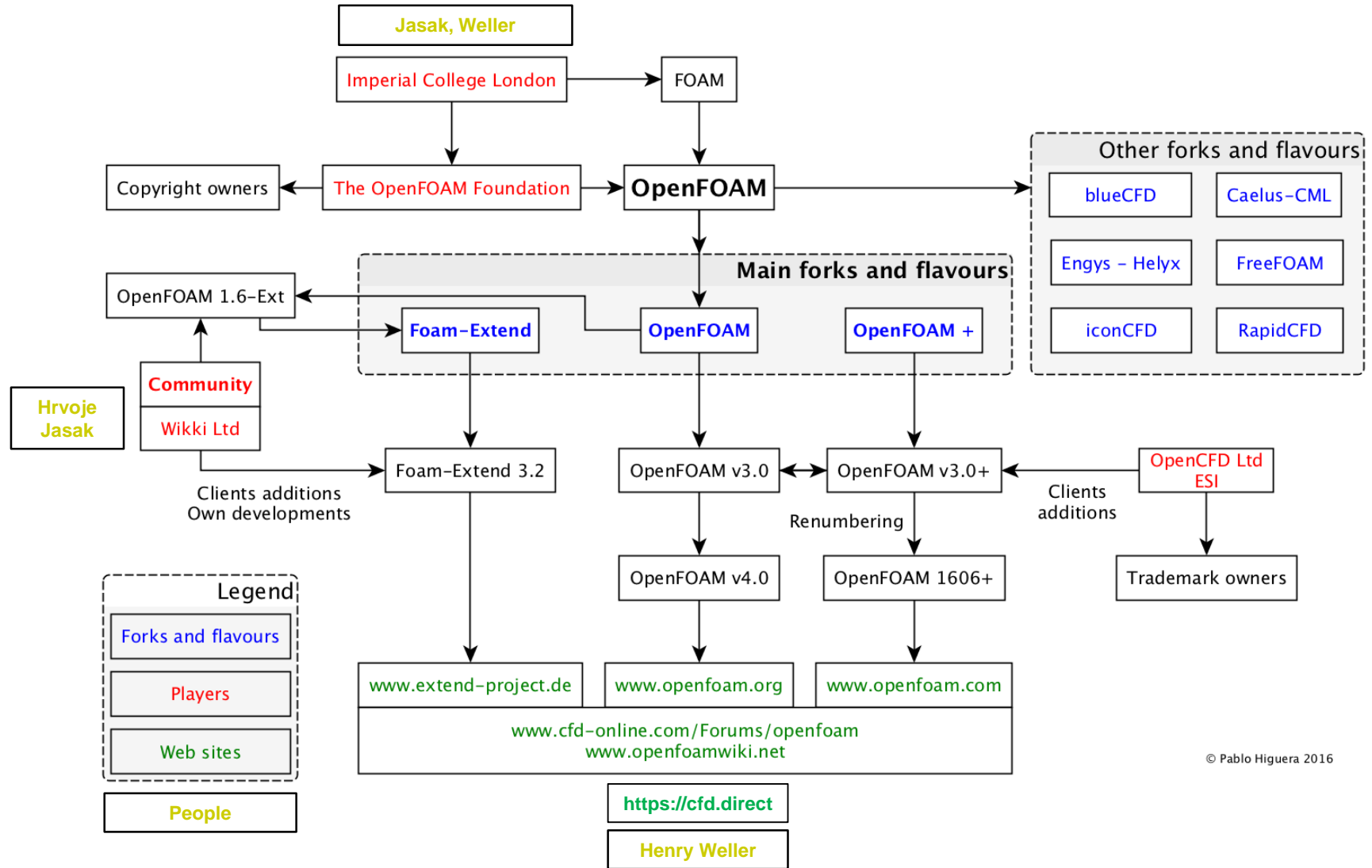
- silně objektově orientovaný kód
- třídy a jejich instance použité pro reprezentaci
  - vektorových a tenzorových polí (například rychlostní pole – `vectorField`)
  - výpočetní sítě – `fvMesh`
  - numerických toků – `fvCFlux`
  - ....
- silně využívané šablony datových tříd (template classes), přetěžování operátorů (operator overloading), virtuální třídy
- snaha o syntaxi velmi podobnou matematickému zápisu:

$$\frac{\partial \rho \mathbf{U}}{\partial t} + \nabla \cdot \phi \mathbf{U} - \nabla \cdot \mu \nabla \mathbf{U} = -\nabla p$$

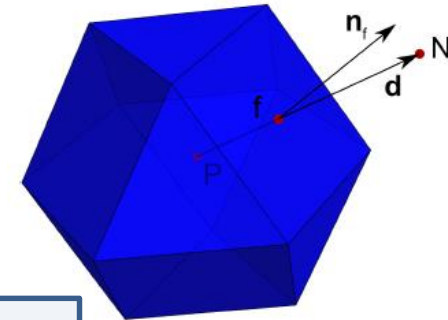
```
solve
(
    fvm::ddt(rho, U)
    + fvm::div(phi, U)
    - fvm::laplacian(mu, U)
    ==
    - fvc::grad(p)
);
```

OpenFOAM – varianty a zainteresované organizace

SHRNUTÍ

MKO v cell-centered uspořádání pro nestrukturované polyhedrální síť.

Diskretizace

- **objemový integrál** – nevyžaduje interpolaci
- **konvektivní člen** – interpolace hodnoty Φ_f v těžišti stěny
  - centrální diference (bez numerické difuze, oscilace)
  - upwinding (numerická difuze, bez oscilací)
  - TVD / NVD schémata (menší difuze, bez oscilací)
- **difuzní člen** – interpolace $(\nabla\Phi)_f \cdot \mathbf{n}_f S_f$ (neortogonální korektory)
- **časová diskretizace (integrace)** – explicitní / implicitní schémata
  - explicitní: dopředný Euler, CFL podmínka $Co = v \frac{\Delta t}{\Delta x} < 1$. Přímý výpočet.
  - implicitní: zpětný Euler, Crank-Nicholson, BDF2. Řešení lin. soustavy.

Specialita N-S rovnic: nelinearita v konvektivním členu, vazba mezi rychlostí a tlakem

- segregované algoritmy PISO (nestacionární), SIMPLE (stacionární)
- monolitické řešiče